

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
KANUNU¹²

Kanun Numarası : 1211
Kabul Tarihi : 14/1/1970
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 26/1/1970 Sayı : 13409
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 9 Sayfa : 419

KISIM – I

Kuruluş, Temel Görev ve Yetkiler, Sermaye

Kuruluş ve unvan:

Madde 1 – (Değişik: 21/4/1994 - 3985/1 md.)

Türkiye'de banknot ihracı imtiyazına münhasıran sahip ve bu Kanunda yazılı görev ve yetkileri haiz olmak üzere “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” unvanı altında anonim şirket olarak bir banka kurulmuştur.

Banka, bu Kanunda sarahat bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.

Bu Kanunda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, "Banka" olarak ifade edilmiştir.

Merkez ve şubeler:³

Madde 2 – Bankanın merkezi Ankara'dadır.

Banka, Banka Meclisinin kararıyla banknot matbaası kurabilir ve memleketin gerekli görülen şehirlerinde şubeler açabilir. Aynı suretle, içerde ve dışarda muhabirler temin edebilir.

Bankanın bu husustaki kararları Cumhurbaşkanlığına bildirilir.

Banka, keza Banka Meclisinin kararı ve Cumhurbaşkanının muvafakatiyle yabancı memleketlerde temsilcilikler kurabilir.

Üyelikler ve iştirakler:⁴

Madde 3 – Banka, merkez bankalarının katıldığı Milletlerarası mali, İktisadi ve mesleki teşekküllere Banka Meclisinin kararıyla üye olabilir ve Cumhurbaşkanının muvafakatiyle bu gibi teşekküllere hissedar olarak katılabilir.

¹ 6/12/1984 tarih ve 3098 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle bu Kanunda yer alan “Maliye Bakanı” ve “Maliye Bakanlığı” ibareleri “Başbakan” ve “Başbakanlık” olarak değiştirilmiştir.

² 9.12.1994 tarih ve 4059 sayılı Kanunun 8 inci maddesi ile bu Kanunla Maliye Bakanlığına ve Maliye Bakanına verilmiş olan her türlü görev, yetki, sorumluluk, hak ve muafiyetten ilgili olanların doğrudan doğruya Başbakana, Başbakanın görevlendireceği Devlet Bakanına, Hazine Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarına intikal edeceği hükme bağlanmıştır.

³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “Başbakanlığa” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde, dördüncü fıkrasında yer alan “Başbakanlığın” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “Hükümetin” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

Temel görev ve yetkiler:

Madde 4 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/1 md.)

Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Banka, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisi belirler.

Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla Hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler.

Bankanın temel görev ve yetkileri şunlardır:

I-Bankanın temel görevleri:

a)Açık piyasa işlemleri yapmak,

b)Hükümetle birlikte Türk Lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri almak ve yabancı paralar ile altın karşısındaki muadeletini tespit etmeye yönelik kur rejimini belirlemek, Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesi için döviz ve efektiflerin vadesiz ve vadeli alım ve satımı ile dövizlerin Türk Lirası ile değişimi ve diğer türev işlemlerini yapmak,

c) **(Değişik: 17/7/2019-7186/3 md.)** Bankaların ve Bankaca uygun görülecek diğer mali kuruluşların bilanço içi veya bilanço dışı uygun görülen kalemlerini esas alarak zorunlu karşılıklar ve umumi disponibiliteler ile ilgili usul ve esasları belirlemek,

d) Reeskont ve avans işlemleri yapmak,

e) Ülke altın ve döviz rezervlerini yönetmek,

f) **(Değişik: 20/6/2013-6493/ 38 md.)** Türk Lirasının hacim ve tedavülünü düzenlemek, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve gözetimini sağlamak ve gereken düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dâhil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek,

g) Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak,

h) Mali piyasaları izlemek,

i) Bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile özel finans kurumlarındaki katılma hesaplarının vadelerini belirlemektir.

II- Bankanın temel yetkileri:

a) Türkiye’de banknot ihracı imtiyazı tek elden Bankaya aittir.

b) Banka, Hükümetle birlikte enflasyon hedefini tespit eder, buna uyumlu olarak para politikasını belirler. Banka, para politikasının uygulanmasında tek yetkili ve sorumludur.

c) Banka, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla bu Kanunda belirtilen para politikası araçlarını kullanmaya, uygun bulacağı diğer para politikası araçlarını da doğrudan belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

d) Banka, olağanüstü hallerde ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kaynaklarının ihtiyacı karşılamaması durumunda, belirleyeceği usul ve esaslara göre bu Fona avans vermeye yetkilidir.

e) Banka, nihai kredi mercii olarak bankalara kredi verme işlerini yürütür.

f) Banka, bankaların ödünç para verme işlemlerinde ve mevduat kabulünde uygulayacakları faiz oranlarını, belirleyeceği usul ve esaslara göre bankalardan istemeye yetkilidir.

g) Banka, mali piyasaları izlemek amacıyla bankalar ve diğer mali kurumlardan ve bunları düzenlemek ve denetlemekle görevli kurum ve kuruluşlardan gerekli bilgileri istemeye ve istatistiki bilgi toplamaya yetkilidir. **(Ek cümleler: 17/7/2019-7186/3 md.)** Banka talepleri gerçek zamanlı ve anlık karşılanır. Bu taleplerin karşılanmasını teminen Bankaca kurum ve kuruluşların bilgi işlem sistemlerine erişim sistemleri kurulabilir. Uygulamaya yönelik her türlü usul ve esas Bankaca belirlenir.

III- Bankanın başlıca müşavirlik görevleri:

a) Banka, Hükümetin mali ve ekonomik müşaviri, mali ajanı ve haznedarıdır. **(Değişik ikinci cümle: 2/7/2018-KHK-703/151 md.)** Bankanın Hükümetle ilişkisi, Cumhurbaşkanı veya görevlendireceği bir bakan aracılığıyla da sağlanır.

b) Banka, finansal sistemle ilgili olarak istenilecek hususlarda Hükümete görüş verir.

c) Banka, bankalar ve uygun göreceği diğer mali kurumlar hakkındaki görüşlerini ve tespitlerini Cumhurbaşkanlığı ile bu kurum ve kuruluşları düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kuruluşlara bildirebilir.⁵

Banka, bu Kanunla ve mevzuatla kendisine verilen yetki ve görevlerle ilgili olarak düzenlemeler yapmaya ve bunları uygulamaya, bu düzenlemelere tabi kurum ve kuruluşlar nezdinde bunlara uygun hareket edilip edilmediğini ve kendisine gönderilen bilgilerin doğru olup olmadığını denetlemeye görevli ve yetkilidir.

Banka, bu Kanun ile kendisine verilen görev ve yetkileri, kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.

Banka, para politikası araçlarının kullanımı sırasında işlem yaptığı banka, kişi veya kurumun iflası halinde, alacaklı olduğu miktar ve faizi için iflas masasına imtiyazlı alacaklı sıfatıyla iştirak eder.

Banka mensuplarının görevlerini yerine getirmelerinden doğan tazminat davaları ancak Banka aleyhine açılabilir. Bankanın rücu hakkı saklıdır.

Bankanın sermayesi, hisse senetleri:

Madde 5 – Bankanın sermayesi 25 000 000 lira olup, her biri yüz liralık 250 000 hisseye ayrılmıştır. Bu sermaye, Cumhurbaşkanının tasvibiyle artırılabilir. Hisse senetlerinin itibari kıymetleri 100, 200, 500, 1000, 5000 ve 10000 liralıktır.⁶⁷

⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "Başbakanlık" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

⁶ Banka sermayesinin 50 milyar liraya kadar artırılabilmesine yetki veren Bakanlar Kurulu Kararı için Bkz. 14/5/1988 tarih ve 19814 sayılı R.G.

⁷ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Hükümetin" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

Hisse senetlerinin nev'i:

Madde 6 – Bankanın hisse senetleri nama yazılıdır.

Hisse senetlerinin sınıfları:

Madde 7 – Hisse senetleri (A), (B), (C) ve (D) sınıflarına ayrılmıştır.

(A) Sınıfı hisse senetleri:

Madde 8 – (A) sınıfı hisse senetlerinin her biri en az 100 hisseliktir. Bu sınıf hisse senetleri münhasıran Hazineye ait olup, sermayenin yüzde ellibirinden aşağı düşemez.

(B) Sınıfı hisse senetleri:

Madde 9 – (B) sınıfı hisse senetleri Türkiye'de faaliyette bulunan milli bankalara tahsis edilmiştir.

(C) Sınıfı hisse senetleri:

Madde 10 – Hisse senetlerinden en çok 15000 adedi, (C) sınıfı hisse senedi olarak, milli bankalar dışında kalan diğer bankalarla imtiyazlı şirketlere tahsis edilmiştir.

(D) Sınıfı hisse senetleri:

Madde 11 – (D) sınıfı hisse senetleri Türk Ticaret müesseselerine ve Türk vatandaşlığını haiz tüzel ve gerçek kişilere tahsis edilmiştir.

Hisse senetlerinde sınıf değişikliği:

Madde 12 – Banka, hisse senetlerinin bir sınıftan diğer bir sınıfa nakli için hiçbir komisyon alınmaz.

(C) sınıfı hisse senetleri miktarı, hiçbir veçhile bu kanunla kabul edilmiş olan miktarı aşamaz.

KISIM – II

Bankanın Teşkilatı ve Organları

Organlar:⁸

Madde 13 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/2 md.)

Bankanın organları şunlardır:

- a) Genel Kurul.
- b) Banka Meclisi.
- c) Para Politikası Kurulu.
- d) Denetleme Kurulu.
- e) Başkanlık (Guvernörlük).
- f) Yönetim Komitesi.

⁸ 25/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunla bu madde başlığı; “Teşkilât ve organlar:” iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

BÖLÜM – I

Genel Kurul

Oy hakkı:

Madde 14 – Bankanın pay sahipleri defterinde yazılı bulunan hissedarlar, Bankanın Genel Kurulunu teşkil ederler. Genel Kurul, her yıl Banka Esas Mukavelesi ile tespit edilen vakitte toplanır. Her on hisseye sahip olan veya bu miktar hisseyi temsil eden kimse bir oya maliktir.

Genel Kurulun görev ve yetkileri:

Madde 15 – Genel Kurul aşağıdaki görev ve yetkileri haizdir:

1. Banka Meclisi tarafından verilen yıllık rapor ile Denetleme Kurulu raporunun tetkiki;
2. Bankanın bilanço, kar ve zarar hesabının tetkiki ile karara bağlanması;
3. Banka Meclisi üyelerinin ve Denetleme Kurulunun ibrası;
4. Sermayenin artırılması;
5. Esas mukavelede değişiklik yapılması;
6. Bankanın tasfiyesi hakkında karar verilmesi.

Banka esas mukavelesi ve tasfiye:⁹

Madde 16 – a) Banka Esas Mukavelesi, Genel Kurulun tasvibi ve Cumhurbaşkanı kararıyla yürürlüğe girer. Esas Mukavelede yapılacak değişiklikler de bu hükme tabidir,

b) Bankanın, birinci madde ile tespit edilen müddetin bitiminden evvel tasfiyesi hakkında alınacak olan kararlar, Cumhurbaşkanının tasvibi ile Banka tarafından yapılan taahhütlerin kanun dahilinde tamamen ifa edilmesi şartıyla muteberdir.

Gerek Esas Mukavelede değişiklik yapılması ve gerek tasfiye hakkında karar alınabilmesi için, Genel Kurulda üçte iki çoğunluk şarttır.

Başkanlık:

Madde 17 – Genel Kurula Başkan (Guvernör) başkanlık eder.

Temsil:

Madde 18 – Hissedar olmıyanlar, Genel Kurulda vekil olarak birden fazla oy temsil edemezler.

(Ek fıkra: 3/4/2013-6456/18 md.) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 414 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile 428 inci maddesi Banka hakkında uygulanmaz.

⁹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddenin (a) fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde, (b) fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

BÖLÜM – II

Banka Meclisi ve Para Politikası Kurulu¹⁰

Kuruluş:

Madde 19 – Banka Meclisi Başkan (Guvernör) ile Genel Kurulca seçilecek altı üyeden kurulur.

Üyelerin görevleri, özel bir kanuna veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanmadıkça, banka dışında teşrii, resmi veya özel her hangi bir görev ile birleşemez. Bundan başka bu üyeler, ticaretle uğraşamıyacakları gibi, bankalar ve şirketlerde de hissedar olamazlar. Hayır dernekleri ve amaçları hayır, sosyal ve eğitim işlerine matuf vakıflardaki görevler ve kar amacı gütmeyen kooperatif ortaklığı bu hüküm dışındadır.¹¹

Banka Meclisi üyelerinin yüksek öğrenim görmüş, bankacılık veya iktisat ve maliye alanlarında bilgi ve tecrübe sahibi olmaları şarttır.

Başkan (Guvernör), Banka Meclisi Başkanıdır.

Banka Meclisi üyelerinin aylıkları ile tazminatları Cumhurbaşkanınca tespit edilir. Banka merkezi dışında oturanların, Meclis toplantılarına katılmak için katlanacakları yol giderleri Bankaca ödenir.¹²

Görev süresi:

Madde 20 – Banka Meclisi üyelerinin görev süresi, üç yıldır.

Her yıl Meclis üyelerinin üçte biri yenilenir. Birinci ve ikinci yıl sonunda Banka Meclisinden ayrılacak üyeler ad çekme ile tespit edilir.

Süreleri biten üyelerin yeniden seçilmeleri caizdir.

Toplantılar, kararlar ve oylamadan çekilme:

Madde 21 – Banka Meclisi üyeleri, kendileriyle, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 inci maddesinin 3 üncü bendinde gösterilen derecelerde akrabalık veyahut menfaat bağı bulunan kişilere ilişkin kredi konularına dair müzakerelere iştirak edemezler ve oylamaya katılamazlar.

Banka Meclisi toplantıları Ankara'da yapılır. Lüzumu halinde başka bir yerde de toplantı yapılabilir. Toplantılar, Başkan (Guvernör) ın çağrısı ile ayda en az bir defa olmak üzere yapılır. Gündem, Başkanlık (Guvernörlük) ca düzenlenir. Üyelerin gündem dışı görüşülmesini istedikleri hususlar, Başkanın (Guvernör) da katılması halinde aynı toplantıda gündeme alınır ve görüşülür; aksi takdirde bir sonraki toplantı gündemine alınmasına karar verilebilir.

¹⁰ 25/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunla, bu bölüm başlığı; “Banka Meclisi” iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

¹¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “kanuna” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine” ibaresi eklenmiştir.

¹² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Banka Meclisi, üyelerin en az üçte ikisinin katılmasıyla toplanır ve mevcut üyelerin çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde, Başkanın katıldığı tarafın teklifi kabul edilmiş sayılır.

Başkan (Guvernör) yardımcıları, Banka Meclisi toplantılarına, oy hakları olmaksızın katılabilirler.

Banka Meclisinin görev ve yetkileri:

Madde 22 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/3 md.)

Banka Meclisi;

a) Para politikası stratejisi ve enflasyon hedefi doğrultusunda uygulanabilecek para politikasına ve kullanılabilecek para politikası araçlarına ilişkin kararların alınması,

b) Tedavüldeki banknotların değiştirilmesine, tedavülden kaldırılmasına ve yok edilmesine ilişkin konularda düzenleme yapılması ve karar alınması,

c) Açık piyasa işlemlerine, döviz ve efektif işlemlerine, reeskont ve avans işlemleri ile reeskont ve avans faiz oranlarına, zorunlu karşılıklara ve umumi disponibiliteye, diğer para politikası işlemleri ve araçlarına, ülke altın ve döviz rezervlerinin yönetimine ilişkin usul ve esasların tespiti ile gerekli düzenlemelerin yapılması,

d) 40 ıncı maddenin (I) ve (III) numaralı fıkralarında düzenlenen hususlarda karar alınması,

e) Ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemlerinin güvenilirlik ve etkinliklerini artıracak şartlarda kurulması konusunda karar alınması, ödeme yöntemleri ile araçlarının usul ve esaslarının belirlenmesi, takas odalarının gözetimine ilişkin düzenlemelerin yapılması,¹³

f) (Değişik: 13/2/2011-6111/159 md.) Bilgi istemeye ve istatistikî bilgileri toplamaya ilişkin usul ve esasların belirlenmesi,

g) Şube açılması, muhabir temin edilmesi, temsilcilik ve büro kurulması ile Banknot Matbaasına ilişkin konularda düzenleme yapılması ve karar alınması,

h) Provizyon ve ihtiyatlara ilişkin konularda karar alınması ile kârın dağıtılmasından sonraki bakiyenin Hazineye verilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi,

ı) Bankanın bütçesinin, yıllık faaliyet raporunun, bilanço, kâr ve zarar hesaplarının ve Genel Kurul gündeminin hazırlanması,

j) Sermayenin artırılmasına ve Esas Mukavelede değişiklik yapılmasına ilişkin olarak Genel Kurula öneride bulunulması,

k) Bankanın idare, teşkilât ve hizmetleri ile personeline ilişkin olarak hazırlanan düzenlemelerin onaylanması,

l) Bankanın ihtiyacı için gayrimenkul satın alınması veya iktisabı, maliki bulunduğu gayrimenkullerin gerektiğinde satılması, trampa edilmesi, bağışlanması ve sair işlemlerde bulunulması hakkında karar alınması,

¹³ 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Kanunun 39 uncu maddesiyle bu bette yer alan “gözetim ve denetimine” ibaresi “gözetimine” şeklinde değiştirilmiştir.

m) Bankanın diğer organlarına vereceği yetkiler kapsamı dışındaki meblağlara ve kıymetlere ilişkin bağış, sulh, ibra, feragat ve terkin konularında karar verilmesi,

n) Bankanın personel kadrolarının onaylanması,

o) Bu Kanunda Para Politikası Kurulu kararına bağlı konular dışında kalan, Başkanlık (Guvernörlük) ça inceleme ve onaya sunulacak sair hususlar hakkında karar alınması ve düzenleme yapılması,

İle görevli ve yetkilidir.

(Ek ikinci fıkra: 13/2/2011-6111/159 md.) Banka Meclisi, gerektiğinde sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını diğer organlara devredebilir.

Para Politikası Kurulu:¹⁴

Madde 22/A – (Ek: 25/4/2001-4651/4 md.) Para Politikası Kurulu, Başkan (Guvernör) ın başkanlığı altında, Başkan (Guvernör) Yardımcıları, Banka Meclisince üyeleri arasından seçilecek bir üye ve Başkan (Guvernör) ın önerisi üzerine (...) ¹⁴ atanacak bir üyeden oluşur. Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı veya Bakanın belirleyeceği bir birim amiri toplantılara oy hakkı olmaksızın katılabilir. Başkanlık (Guvernörlük), Başkan (Guvernör) Yardımcılığı ve Banka Meclisi üyeliği görevi sona erenlerin Para Politikası Kurulu üyeliği de sona erer.

Atanacak üyenin para politikası konusunda çalışmalarının bulunması ve ekonomi, işletme, bankacılık ve finans alanlarından birinde akademik unvana sahip, görevi ile ilgili alanda en az on yıl çalışmış, yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir. Bu üyenin görev süresi beş yıldır.

19 uncu maddedeki yasaklar atanan üye için de geçerlidir. Ancak, üniversitelerde alınacak görevler bu hükmün dışındadır. Atanan üye, Banka Meclisi üyeleri ile aynı mali ve sosyal haklara sahiptir.

(Değişik dördüncü fıkra: 18/1/2017 - 6770/5 md.) Para Politikası Kurulu toplantıları, Başkan (Guvernör)'ın çağrısı üzerine yılda en az sekiz defa yapılır. 21 inci maddenin ikinci fıkrasının diğer hükümleri ile üçüncü fıkrası, Para Politikası Kurulu toplantıları için de uygulanır.

Para Politikası Kurulu:

a) Fiyat istikrarını sağlamak amacıyla para politikası ilke ve stratejilerinin belirlenmesi,
b) Para politikası stratejisi çerçevesinde Hükümetle birlikte enflasyon hedefinin belirlenmesi,

c) Para politikası hedefleri ve uygulamaları konusunda belirli dönemler itibarıyla raporlar hazırlayarak Hükümetin ve belirleyeceği esaslar doğrultusunda kamuoyunun bilgilendirmesi,

d) Hükümetle birlikte Türk Lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirlerin alınması ve yabancı paralar ile altın karşısındaki muadeletini tespit etmeye yönelik kur rejiminin belirlenmesi,

¹⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "müşterek kararlar" ibaresi madde metninden çıkarılmış, aynı fıkra da yer alan "Hazine Müsteşarı veya belirleyeceği Müsteşar Yardımcısı" ibaresi "Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı veya Bakanın belirleyeceği bir birim amiri" şeklinde, ikinci fıkrasında yer alan "Müşterek kararlar atanacak" ibaresi "Atanacak" şeklinde değiştirilmiştir.

İle görevli ve yetkilidir.

Para Politikası Kurulu, ilan edeceği hususları ve bunların ilan şeklini belirler. Para Politikası Kurulunca Resmi Gazete’de ilanı istenilecek hususlar gecikmeksizin ilan edilir.

Para Politikası Kurulu kararları, Başkan (Guvernör) tarafından yürütülür ve Banka Meclisinin bilgisine sunulur.

BÖLÜM – III

Denetleme Kurulu

Kuruluş, süre ve nitelik:

Madde 23 – (Değişik: 3/4/2013-6456/19 md.)

Denetleme Kurulu, Genel Kurulca seçilecek dört üyeden oluşur. Bir denetleme kurulu üyesinin üyelikten ayrılması hâlinde, denetleme kurulunun diğer üyeleri, genel kurulun ilk toplantısına kadar görev yapmak üzere yerine seçilme şartlarını taşıyan birisini seçerler.

Denetleme Kurulu üyelerinin görev süreleri iki yıldır.

Denetleme Kurulu üyeliğine seçileceklerin yüksek öğrenim yapmış, bankacılık ve muhasebe alanında bilgi ve tecrübe sahibi olmaları şarttır.

Görev ve yasaklar:

Madde 24 – Denetleme Kurulu, Bankanın bütün muamele ve hesaplarını denetler, Başkanlık (Guvernörlük), Denetleme Kurulunun talep edeceği bütün malûmat ve vesikaları vermekle yükümlüdür. Denetleme Kurulunun yönetme yetkisi olmayıp, mütalaalarını yazılı olarak Banka Meclisine bildirir ve bir kopyasını da Cumhurbaşkanlığına verir. Kurul yıl nihayetinde muamele ve hesaplar hakkında hazırlıyacağı raporu Genel Kurula arz eder.

Denetleme Kurulu üyeleri, Bankanın kârına iştirak edemezler.¹⁵

Denetleme Kurulu üyelerine verilecek ücret, Cumhurbaşkanınca tespit edilir. Banka Merkezi dışında oturanların katlanacakları yol giderleri Bankaca ödenir.¹⁶

BÖLÜM – IV

Başkanlık (Guvernörlük)

A) Başkan (Guvernör):

Atanma, nitelik ve görev süresi

Madde 25 – (Değişik: 25/10/1990 - 3670/10 md.)

(Mülga birinci fıkra: 2/7/2018-KHK-703/151 md.)¹⁷

Başkan (Guvernör)'ın yüksek öğrenim görmüş, maliye, iktisat ve bankacılık alanlarında bilgi ve tecrübe sahibi olması şarttır.

¹⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra yer alan “Başbakanlığa” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁶ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁷ Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.:2018/117; K.:2023/212 sayılı Kararı ile bu fıkranın yürürlükten kaldırılması iptal edilmiştir.

Görev, temsil ve yetki:

Madde 26 – Başkan (Guvernör), en yüksek icra amiri sıfatıyla Bankayı sevk ve idare ve yurt içinde ve dışında temsil eder.

Başkan (Guvernör) ün yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

1. Bu kanun hükümlerinin ve Banka Meclisi tarafından alınacak kararların yürütülmesini sağlamak;

2. Bu kanunla Bankaya verilen görevlerin ifası için uygun bulacağı tedbirleri almak ve gerekli göreceği hallerde, bunlar hakkında Banka Meclisine tekliflerde bulunmak.

Banka Meclisi kararlarına muhalefeti halinde Başkan (Guvernör), kararın icrasını tehir ve müteakıp toplantıda yeniden müzakeresini talep edebilir. Acele hallerde, Banka Meclisi, Başkan (Guvernör) ın daveti üzerine toplanarak, ihtilaf konusu olan işi tekrar görüşür. Başkan (Guvernör) ile Banka Meclisi arasında mutabakat hasıl olmadığı takdirde, Cumhurbaşkanı hakemlik eder.¹⁸

Yasaklar:

Madde 27 – Başkanlık (Guvernörlük) görevi, özel bir kanuna veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanmadıkça Banka dışında teşrii, resmi veya özel herhangi bir görev ile birleşemez. Bundan başka Başkan (Guvernör), ticaretle uğraşamayacağı gibi, bankalar ve şirketlerde de hissedar olamaz. Hayır dernekleri ile amacı hayır, sosyal ve eğitim işlerine yönelmiş vakıflardaki görevler ve kar amacı gütmeyen kooperatif ortaklığı bu hüküm dışındadır.¹⁹

Bakanlar ve müsteşarlar seviyesindeki bakanlıklararası komite toplantılarında Başkan (Guvernör) ın görev alması, birinci fıkra hükmüne aykırı sayılmaz.

Geçici ayrılma, görevden af:

Madde 28 – Başkan (Guvernör) ın geçici olarak yokluğunda kendisine, tayin edeceği Başkan (Guvernör) Yardımcısı vekalet eder.

Başkan (Guvernör) ancak, 27 nci maddedeki yasakların gerçekleşmesi ve bu kanunla kendisine verilen görevlerin devamlı surette ifasını imkansız kılacak durumların ortaya çıkması hallerinde, atanmasındaki usule göre görevinden af olunabilir.

Başkan (Guvernör) lığın boşalmasında en yaşlı üyenin başkanlığı altında toplanacak Banka Meclisince Başkan (Guvernör) vekili olarak seçilecek bir Başkan (Guvernör) Yardımcısı, Başkanlık (Guvernörlük) görevini ifa eder ve yetkilerini kullanır.

B) Başkan (Guvernör) yardımcıları:**Nitelik, atanma, görev ve yasaklar:****Madde 29 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/5 md.)**

Başkan (Guvernör) a yardımcı olmak üzere dört Başkan (Guvernör) Yardımcısı atanır.

¹⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “kanuna” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine” ibaresi eklenmiştir.

(Değişik ikinci cümle: 13/6/2012 - 6327/11 md.) Başkan (Guvernör) Yardımcıları hukuk, maliye, ekonomi, işletme, bankacılık, finans, mühendislik, kamu yönetimi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ile istatistik alanlarından birinde veya iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş, yeterli bilgi ve deneyime sahip (...) ^{20 21} kişiler arasından (...) ²⁰ atanırlar. **(Mülga üçüncü cümle: 2/7/2018 - KHK/703/151 md.)** (...) Başkan (Guvernör) Yardımcıları hakkında da 27 nci maddenin birinci fıkrası ve 28 inci maddenin ikinci fıkrası uygulanır.²¹

BÖLÜM – V

Yönetim Komitesi

Kuruluş, görev:

Madde 30 – Yönetim Komitesi, Başkan (Guvernör) ın başkanlığı altında Başkan (Guvernör) yardımcılarında kurulur. Başkan (Guvernör) ın başkanlık edemediği hallerde, tayin edeceği Başkan (Guvernör) Yardımcısı Yönetim Komitesine Başkanlık eder.

Yönetim Komitesinin görevleri aşağıda gösterilmiştir:

1. Başkan (Guvernör) ca lüzum görülen hallerde, Banka Meclisi kararına bağlanacak hususları önceden inceliyerek, Banka Meclisine yapılacak teklifleri hazırlamak;
2. Bankanın idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin yönetmelikleri hazırlamak;
3. Yönetmeliklerle Yönetim Komitesinin kararına bırakılan hususlarda karar almak;
4. Banka işlemlerinde koordinasyonu sağlamak;
5. Atanmaları Banka Meclisince yapılan personel dışında kalan memur ve hizmetlilerin tayin, aylıklarının tespit, işten çıkarma ve emeklilik gibi işlemlerini yapmak.

Yönetim Komitesi toplantılarında kararlar, tam üye sayısının çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde, Başkan (Guvernör) ın katıldığı teklif kabul edilmiş sayılır.

BÖLÜM – VI

Şubeler Teşkilatı

Kuruluş, görev:

Madde 31 – Bankanın merkez ve şubeleri ve Banknot Matbaası Teşkilatı ve görevleri ile bu şubeler ve Banknot Matbaası Yönetim komitelerinin kuruluş ve görevleri yönetmeliklerle tespit olunur.

KISIM – III

²⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “ve meslekleri ile ilgili olarak en az on yıl çalışmış” ibaresi ile “Başkan (Guvernör) ın önerisi üzerine müşterek kararla beş yıl süre ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

²¹ Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.:2018/117; K.:2023/212 sayılı Kararı ile bu fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “ve meslekleri ile ilgili olarak en az on yıl çalışmış” ibaresi ile “Başkan (Guvernör) ın önerisi üzerine müşterek kararla beş yıl süre ile” ibaresinin ve üçüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılması iptal edilmiştir.

Banka Personeline Ait Hükümler

Personel statüsü:

Madde 32 – Banka personeli, Bankanın memurları ile Banknot Matbaası işçilerinden terekküp eder.

(Banka memuru) deyimini, Banka hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde, devamlı vazife görmek üzere atanan kişileri ifade eder.

Banka memurlarının kurduğu ve kuracağı sendikalar hakkında 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu hükümleri uygulanır. 15/7/1963 tarih ve 275 sayılı Kanunun 20 nci maddesindeki yasak, banka hizmetlerinde de uygulanır.

Banka personeli, bu kanun ile Banka Meclisince düzenlenecek statü hükümlerine tabidir.

Banka Meclisi kararı ile sözleşmeli olarak yerli ve yabancı uzman çalıştırılabilir.²²

Ücret rejimi:

Madde 33 – Banka Başkan (Guvernör) ve Başkan (Guvernör) Yardımcılarının aylık ücretleriyle temsil ödenekleri, Cumhurbaşkanınca tespit olunur.²³

Yönetim Komitesi Başkan ve üyelerine, şubeler ve Banknot Matbaası Yönetim Komiteleri başkan ve üyelerine, bu görevleri dolayısıyla aylıklarının üçte ikisini aşmamak kaydıyla verilecek ek ücret, Banka Meclisince tayin olunur.

Diğer memurların aylıkları, kendilerini atamaya yetkili Banka Meclisi ve Merkez Yönetim Komitesince, yukarıki ücretler gözönünde bulundurulmak suretiyle tespit olunur. Bu tespit nazara alınacak esaslar ile memurlara ait görev seyahat yollukları ve sair bütün hususlar 32 nci maddede gösterilen statüde belirtilir.

Personelin emekliliği:

Madde 34 – (Değişik birinci fıkra: 3/4/2013-6456/20 md.) İşçiler hariç olmak üzere Banka mensupları ile Banka Meclisi üyeleri hakkında, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümleri uygulanır.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği günde, bankada görevli olanların emeklilik kesenekleri, 5434 sayılı Kanunla tespit edilmiş bulunan keseneğe esas aylıkları üzerinden kesilir. Bu gibilerin aylık yükselmelerinde, haklarında aynı kanunun 15 inci maddesinin (B) bendinin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Emekliliğe tabi görevlerden gelen sözleşmeli personel hakkında da aynı kanun hükümleri uygulanır.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği günden sonra atanacakların emeklilik keseneğine esas aylıkları, 5434 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin (B) bendi hükmüne göre tespit edilir.

(Ek: 14/1/1988 - KHK - 311/9 md.; Değişik; 6/7/1995 - KHK - 562/21 md.)

²² 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 inci maddesine 31/7/1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunla eklenen (d) fıkrasına bakınız.

²³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkra yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Emeklilik yönünden, Banka Başkanına (Guvernör) Bakanlık Müsteşarları, Başkan (Guvernör) Yardımcılarına Bakanlık Müsteşar Yardımcıları için tespit edilen ek gösterge ve makam tazminatı, diğer personele ise ifa ettikleri görevleri itibariyle Devlet Memurları Kanununa göre girebilecekleri sınıflardaki benzer görevler için belirlenmiş makam tazminatları uygulanır. Bu görevlerde geçirdikleri süreler 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Ek 68 inci maddesi uyarınca makam tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş sayılır.

Sır saklama ve sorumluluk:

Madde 35 – Banka mensupları, sıfat ve görevleri dolayısıyla Bankaya veya Banka ile münasebeti olan kişi ve kurumlara ait olmak üzere bildikleri sırların gizliliğine riayet eylemek ve bu sırları kanunen yetkili kılınan mercilerden gayrisına herhangi bir surette açıklamamakla yükümlüdürler.

Bu yükümlülük, Bankadan ayrılmalari halinde dahi devam eder.

Banka mensupları, görevleri ile ilgili olarak Bankaya verdikleri zararlardan ötürü. Borçlar Kanununun haksız fiil hükümlerine tabidirler.²⁴

Kısım – IV

Bankanın Görev ve Yetkileri

BÖLÜM – I

Banknot İhracı

Banknot ihracı ve tedavül mecburiyeti:

Madde 36 – a) Bankanın ihraç etmiş olduğu ve ihraç edeceği banknotların tedavülü mecburi olup, bunlar hudutsuz ödeme kudretini haizdir.

b) (Değişik: 25/4/2001 - 4651/6 md.) Banka 45, 52 ve 53 üncü maddelerde yazılı işlemler dolayısıyla da banknot ihraç etme yetkisini haizdir.

Banknotların değiştirilmesi:

Madde 37 – a) Banka, tedavülde bulunan banknotları gerekli gördüğu zaman yeni emisyonlarla değiştirebilir.

Tedavülden çekilen eski banknotlar, değiştirme işlemine başlandığı tarihten itibaren 10 yıl sonra zamanaşımına uğrar.

Gerek değiştirme işleminin başlayacağı tarih ve gerekse bu 10 yıllık süre içinde eski banknotların mecburi tedavül müddeti Banka Meclisince tayin ve keyfiyet Resmi Gazete ile ilan olunur.

b) Eskimiş ve yıpranmış banknotlar, Cumhurbaşkanlığı ile Banka arasında tespit edilecek esaslar dahilinde ve yönetmelikle kabul edilecek kabareit usulüne göre, Bankaca yedek banknotlarla değiştirilir.²⁵

c) Tedavülden kaldırılan banknotlarla, eskimiş, yıpranmış veya kısmen ziyaa uğramış olması sebepleriyle değiştirilen banknotların iptal ve yok edilmesine ilişkin esaslar yönetmelikle belirtilir.

Madeni para:

Madde 38 – (Mülga: 28/5/1970 - 1264/10 md.)

²⁴ Bu madde hükmüne aykırı hareket edenler hakkında uyulanacak cezalar için 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesine bakınız.

²⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

BÖLÜM – II

Türk Parasının İstikrarını Korumaya İlişkin Görev ve Yetkiler

İlan edilecek hususlar:

Madde 39 – (Değişik: 3/10/1983 - KHK 92/3 md.; Değiştirilerek kabul: 6/12/1984 - 3098/4 md.)

Banka, Banka Meclisince zaman zaman tespit edilecek kendi işlemlerinde uygulayacağı reeskont, iskonto ve faiz hadlerini ve açık piyasa politikasının şartlarını ilan eder.

Dördüncü madde gereğince, Banka Meclisince tayin olunacak altın ve döviz alış ve satış fiyatları ile 22 nci maddenin 3 üncü ve 5 inci bentleri uyarınca alınan kararlar Resmi Gazete ile ilan edilir.

Para - kredi konusunda bankanın görev ve yetkileri:

Madde 40 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/7 md.)

I – a) Banka, nihai kredi mercii sıfatıyla ödeme sisteminde aksamalara sebep olabilecek geçici likidite sıkışıklıklarını ve finansal piyasaların etkin bir şekilde çalışmasını engelleyebilecek teknik kaynaklı ödeme sorunlarını gidermek amacıyla, sisteme, teminat karşılığında gün içi veya gün sonu kredi imkanı sağlayabilir.

b) (Mülga: 19/10/2005 - 5411/168 md.)

c) Bankaca, banka sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, haklarında belirsizlik ve güvensizlik oluşan bankalara, şartları Banka tarafından kararlaştırılmak üzere, fon çekilişlerini karşılayacak miktarda kredi verilebilir. Bu hüküm gereğince kendisine kredi verilen bankaların iflası halinde Banka, verilen kredi miktarı ve faizi için iflas masasına imtiyazlı alacaklı sıfatıyla iştirak eder.

II – **(Değişik paragraf: 17/7/2019-7186/4 md.)** Bankalar ve elektronik ödeme araçlarını çıkaran kuruluşlar dâhil olmak üzere Bankaca uygun görülecek diğer mali kuruluşlar, Banka nezdinde açılacak hesaplarda bilanço içi veya bilanço dışı uygun görülen kalemlerini esas alarak, nakden zorunlu karşılık tesis ederler. Zorunlu karşılığa tabi bilanço içi veya bilanço dışı uygun görülen kalemlerin kapsamı, zorunlu karşılıkların oranı, tesis süresi ve tesis edilen karşılıklara gerektiğinde ödenecek faiz oranı, mevduat veya katılım fonlarından olağanüstü çekilişler ve birleşme, devir ve bölünme hâllerinde yapılacak işlemler de dâhil olmak üzere uygulamaya yönelik her türlü usul ve esas Bankaca belirlenir.

Yukarıda belirtilen kuruluşların bulunduracakları umumi disponibilitenin nitelik ve oranı, gerektiğinde Bankaca tespit edilir.²⁶

Bankaca yapılacak düzenlemeye göre zorunlu karşılıkların Banka nezdindeki hesaplarda bloke olarak tutulmasının istenmesi hâlinde, bloke hesaplarda tutulan zorunlu karşılıklar, hiçbir amaç ve konunun finansmanı için kullanılamaz, temlik ve haciz edilemez.

Zorunlu karşılıkların ve umumi disponibilitenin süresinde tesis edilmemesi veya eksik tesis edilmesi hâlinde Banka, belirleyeceği usûl ve esaslara göre, eksik kısım için; Banka nezdindeki hesaplarda faizsiz mevduat tutulmasını istemeye veya cezaî faiz tahakkuk ettirmeye

²⁶ 17/7/2019 tarihli ve 7186 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu paragrafta yer alan “taahhütlerine karşı” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

yetkilidir. Tahakkuk ettirilen cezaî faiz alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri gereğince tahsil edilir. Tahsil edilen cezaî faizler Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna gelir kaydedilir.

III – a) Bankanın temel görev ve yetkilerinin yürütülmesi amacıyla mevzuatla Bankaya verilen yetkiler çerçevesinde bankalar, ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulayacakları faiz oranlarını belirlenecek esaslara göre Bankaya bildirirler.

b) Banka, bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile özel finans kurumlarındaki katılma hesaplarının vadelerini belirler.

c) (Ek: 19/1/2022-7351/1 md.) Banka nezdinde bulunan yabancı ülke merkez bankalarına ait para, alacak, mal, hak ve varlıklar haczedilemez, üzerlerine ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz konulamaz.

BÖLÜM – III

Bankanın Hükümetle Olan Münasebetleri ve Bununla İlgili Görevler

Mali ve ekonomik müşavirlik ve mali ajanlık:²⁷

Madde 41-(Değişik: 13/2/2011-6111/160 md.)

Banka, Hükümetin mali ve ekonomik istişare organıdır. Bu sıfatla Banka, para ve kredi politikası konusunda Hükümetçe incelenmesi istenilecek hususlar hakkında mütalaa beyan eder.

Devletin milletlerarası mali ve iktisadi münasebetlerinde Bankaya, Hükümetin mali ajanlığı verilebilir.

Banka, her nevi Devlet iç borçlanma senetlerinin mali servisini, özel kanunlara, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine veya bunlara dayanan kararlara göre kambiyo denetlemesini ve dış ticaret rejimi tatbikatını veya benzeri işlemleri yapmakla görevlendirilebilir. Bu sıfatla yaptığı işlemlerden dolayı üçüncü şahıslar tarafından Bankaya sorumluluk tevcih edilemez.²⁸

Banka, Hazine Müsteşarlığının talebi üzerine Devletin gerek içerde ve gerekse yabancı memleketlerde tahsilat ve tediyatını ve bütün Hazine işlemlerini ve memleket içi ve dışı her nevi para nakil ve havale işlerini yapar veya yaptırır. Bu işler için uygulanacak ücret Banka tarafından tespit edilir.

Hazine Müsteşarlığına ait tevdiatın nemalandırılmasına ilişkin usul ve esaslar Banka ile Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken tespit olunur.

Özel denetim ve kamuoyunun aydınlatılması:²⁹³⁰

Madde 42 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/8 md.)

²⁷ 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 160 ıncı maddesi ile bu madde başlığı; “Mali ve ekonomik müşavirlik, mali ajanlık ve haznedarlık” iken, “Mali ve ekonomik müşavirlik ve mali ajanlık” şeklinde değiştirilmiştir.

²⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 151 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “kanunlara” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine” ibaresi eklenmiştir.

²⁹ 25/4/2001 tarihli ve 4651 sayılı Kanunla bu madde başlığı; “Özel denetim” iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

³⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 151 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde, “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kuruluna” ibaresi “Cumhurbaşkanına” şeklinde değiştirilmiştir.

Cumhurbaşkanı, Bankanın işlem ve hesaplarını denetlettirebilir. Cumhurbaşkanlığı bu hususta her türlü bilgiyi Bankadan isteyebilir.

Banka bilanço, kâr ve zarar hesaplarını bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirebilir.

Başkan (Guvernör) tarafından, Banka faaliyetleri ile uygulanmış ve uygulanacak olan para politikası hakkında her yıl nisan ve ekim aylarında Cumhurbaşkanına rapor sunulur. Banka faaliyetlerine ilişkin olarak, yılda iki defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunu bilgilendirir.

Banka, para politikası hedefleri ve uygulamalarına ilişkin dönemsel raporlar hazırlar ve kamuoyuna duyurur. Raporların hangi dönemler itibarıyla hazırlanacağı, kapsamı ve açıklanma usulü Bankaca belirlenir. Banka, belirlenen hedeflere ilan edilen sürelerde ulaşamaması ya da ulaşamama olasılığının ortaya çıkması halinde, nedenlerini ve alınması gereken önlemleri Hükümete yazılı olarak bildirir ve kamuoyuna açıklar.

BÖLÜM – IV

Bilgi İsteme³¹

Bilgi isteme yetkisi, bankaların bilançoları ve raporları:

Madde 43 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/9 md.)

Türkiye’de faaliyette bulunan bütün bankalar, özel finans kurumları ve Bankaca uygun görülecek diğer mali kurumlar, yıllık bilançoları ile kâr ve zarar hesaplarını, idare meclisi ve denetçi raporları ile birlikte, genel kurullarının toplantı tarihinden; bağımsız denetim kuruluşlarınca hazırlanacak denetim raporlarını ise düzenlenme tarihinden itibaren en geç bir ay içinde Bankaya vermekle yükümlüdürler.

Banka, bu Kanun ve mevzuat ile kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek amacıyla birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi, belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde istemeye yetkilidir. Birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar, kendilerinden istenen bilgileri Bankanın belirteceği süre içinde vermeye mecburdurlar. Banka, gerektiğinde kendisine verilmesi gereken bilgileri doğru ve zamanında vermeyen birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşların bu Kanunun verdiği yetkilere konu olan işlemlerini sınırlandırabilir veya durdurabilir.

Banka, kendi yetki ve görev alanına giren hususlarla ilgili olarak birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşları düzenleme ve denetleme ile görevli kurum ve kuruluşlardan bilgi isteyebilir. Banka, gerektiğinde birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar hakkındaki görüşlerini ve tespitlerini Cumhurbaşkanlığı ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna ve bu kurum ve kuruluşları düzenleme ve denetleme yetkisine sahip olan diğer kurum ve kuruluşlara bildirebilir.³²

³¹ 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 160 ıncı maddesi ile bu bölüm başlığı; “Bilgi isteme ve Risklerin Toplanması” iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

³² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 151 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

Banka, istatistiki bilgilerin toplanmasında, kamu kurum ve kuruluşları, Hazine Müsteşarlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, diğer ülkelerin istatistiki bilgi toplamaya yetkili makamları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapabilir. Banka, finansal sistemle ilgili tüm istatistiki bilgiler ile ekonomideki ve ödemeler dengesindeki gelişmelerin izlenmesinde gerekli görülecek diğer istatistiki bilgileri bankalar, diğer mali kurumlar ile kişilerden doğrudan isteme ve toplama yetkisine sahiptir. Kendilerinden bilgi istenilenler, bu bilgileri Bankanın belirleyeceği usul ve esaslara göre doğru olarak vermekle yükümlüdürler. Banka bu bilgilerin doğru olup olmadığını ilgililer nezdinde araştırmaya ve denetlemeye, ek bilgi ve belge istemeye yetkilidir.

Banka, gerekli gördüğü istatistiki bilgileri yayımlayabilir. Ancak banka toplanan istatistiki bilgilerden kişisel ve özel nitelikte olanları yayımlayamaz, açıklayamaz. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu dışında resmi veya özel herhangi bir makama veremez. Bu bilgiler istatistiki amaçlar dışında ve ispat aracı olarak kullanılamaz.

Gerçek ve tüzel kişilerden bilgi isteme yetkisi:

Madde 44- (Mülga:13/2/2011-6111/160 md.; Yeniden düzenleme: 28/11/2017-7061/33 md.)

Banka, gerçek ve tüzel kişilerin döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerini izlemek amacıyla belirleyeceği gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir. İstenilecek bilgi ve belgelerin kapsamı, toplanma ve izlenme yöntemi, doğruluğunun denetimi, paylaşımı, destek hizmeti temini de dâhil olmak üzere usul ve esaslar Bankaca belirlenir.

Bu maddenin uygulanmasında destek hizmeti kuruluşu çalışanları hakkında da bu Kanunun 35 inci maddesi ve 68 inci maddesinin (II) numaralı fıkrasının (a) bendi hükümleri tatbik olunur.

KISIM – V

Bankanın Yapacağı İşlemler

BÖLÜM – I

Kredi Müesseseleriyle İşlemler

Senet ve vesikaların reeskonta ve avansa kabulü:

Madde 45 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/10 md.)

(Değişik birinci fıkra: 20/8/2016-6745/13 md.) Banka, muteber saydığı asgari iki imzayı taşımak şartıyla kendi belirleyeceği esaslar dâhilinde bankalar tarafından verilecek ticari senet ve vesikaları reeskonta kabul edebilir. Reeskonta kabul edilecek ticari senet türleri ve diğer tüm hususlar Bankaca tespit edilir. Bu madde gereğince verilecek kredilerin en yüksek sınırı ve kredi türlerine göre limitleri, para politikası ilkeleri göz önünde tutulmak suretiyle Bankaca belirlenir.

Banka reeskonta kabul edebileceği senetler karşılığında avans da verebilir.

Orta vadeli reeskont ve avans işlemleri:

Madde 46 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

Reeskonta veya avansa kabul edilecek senetlerin en yüksek tutarı:

Madde 47 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

Tahvil karşılığı avans:

Madde 48 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

Merkez ve şubeler iskonto komiteleri:

Madde 49 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

BÖLÜM – II

Hazine ve Kamu Müesseseleriyle İşlemler

Hazineye kısa vadeli avans:

Madde 50 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

Kamu müesseselerine kredi:

Madde 51 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

BÖLÜM – III

Açık Piyasa İşlemleri

Madde 52 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/11 md.)

Banka, para politikasının hedefleri çerçevesinde, para arzının ve ekonominin likiditesinin etkin bir şekilde düzenlenmesi amacıyla, Türk Lirası karşılığında menkul kıymet kesin alım satımı, geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemleri, menkul kıymetlerin ödünç alınıp verilmesi, Türk Lirası depo alınması ve verilmesi gibi açık piyasa işlemlerini yapabilir ve bu işlemlere aracılık edebilir. Bankaca başvurulacak açık piyasa işlemleri ile bu işlemlerle ilgili usul ve esaslar, açık piyasa işlemlerine konu olacak yüksek likiditeye sahip ve az riskli araçlar Bankaca belirlenir.

Banka, açık piyasa işlemleri çerçevesinde kendi nam ve hesabına vadesi doksanbir günü aşmayan, ikincil piyasada alınıp satılabilen likidite senetleri ihraç edebilir. Ancak, likidite senetlerinin devamlı bir alternatif yatırım aracı olma niteliği kazanmasının engellenmesi, ihraçlarının sadece açık piyasa işlemlerinin etkinliğinin artırılması amacıyla sınırlı tutulması hususları gözönünde bulundurulur. Bankanın geri alım vaadi ile satım ve geri satım vaadi ile alım işlemleri ile Türk Lirası depo işlemlerinin anlaşma süresi doksanbir günü aşamaz, sürenin başlangıcı işlemlerin valör tarihidir.

Banka, bu madde kapsamına giren işlemlerle ilgili kurum ve kuruluşları; bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre belirlenen aracı kurumlar arasından işlemin özelliğini gözönünde bulundurarak tespit etmeye yetkilidir.

Açık piyasa işlemleri, yalnızca para politikası amaçları için yürütülür ve Hazineye, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlara kredi amacıyla yapılamaz.

BÖLÜM – IV

Altın ve Dövizle İlgili İşlemler

Madde 53 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/12 md.)

a) Banka, uyguladığı para politikası çerçevesinde, Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değerini belirlemek amacıyla, döviz ve efektiflerin vadesiz ve vadeli alım ve satımı ile şartları önceden belirlenmek suretiyle dövizlerin Türk Lirası ile değişimi ve diğer türev işlemleri yapabilir.

b) Banka, ülke altın ve döviz rezervlerini para politikası hedefleri ve uygulamaları çerçevesinde yönetir. Bu amaçla Banka, sırasıyla güvenli yatırım, likidite ve getiri önceliklerini dikkate alarak belirleyeceği usul ve esaslara göre yurt içi ve yurt dışı piyasalarda vadeli ya da vadesiz altın, döviz, menkul kıymet, türev ürün alım satım, borçlanma ve borç verme işlemlerini de içeren tüm bankacılık faaliyetlerinde bulunabilir.

İkraz limitleri:

Madde 54 – (Mülga: 25/4/2001 - 4651/16 md.)

BÖLÜM – V

Sair İşlemler

Madde 55 – Banka, Banka Meclisince tespit edilecek bankacılık işlemleri ve hizmetlerini yapabilir.

Banka, mevcut veya ileride, şubelerin bulunduğu yerlerde açılacak bankalararası takas odaları işlemlerine nezaret eder.

KISIM – VI

Bankanın Yapamayacağı İşlemler

Madde 56 – (Değişik: 25/4/2001 - 4651/13 md.)

Banka, Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarına avans veremez ve kredi açamaz. Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihraç ettiği borçlanma araçlarını birincil piyasadan satın alamaz.

Banka, bu Kanunla yetki verilen işlemler dışında avans veremez ve kredi açamaz, vereceği avans ve açacağı kredi teminatsız veya karşılıksız olamaz, her ne şekilde olursa olsun kefil olamaz ve doğrudan kendisi ile ilgili işlemler dışında teminat veremez.

KISIM – VII

Banka Hesapları ve Bilançosu, Bülten, İstisna, Muaflık ve Çeşitli Hükümler

BÖLÜM – I

Banka Hesapları ve Bilanço Hesap Dönemi

Madde 57 – Bankanın hesap dönemi, takvim yılıdır.

Bilanço ve rapor:³³

Madde 58 – Banka, her takvim yılı sonu itibariyle düzenliyeceği bilanço ve kar ve zarar hesabı ile yıllık faaliyet raporunu Genel Kurulun içtimaından evvel Cumhurbaşkanlığına tevdi eder ve bilançoğu Resmi Gazete ile yayınlar.

Provizyonlar ve hususi ihtiyat:

Madde 59 – Bankanın yıllık gayrisafı karından, ertesi yıllarda Bankaya has işlemler dolayısıyla meydana gelebilecek muayyen riskleri karşılamak üzere Banka Meclisince uygun görülecek tutarlarda provizyonlar ayrılabilir.

Zamanaşımına uğrıyan banknotlarla, 37 nci maddenin (b) fıkrası gereğince değiştirmeden doğan farklar hususi ihtiyata alınır.

Karın dağıtılması:

Madde 60 – Bankanın yıllık safi karı aşağıdaki şekilde dağıtılır:

a) (Mülga: 17/7/2019-7186/5 md.)

b) Hisse senetlerinin nominal değerleri üzerinden, % 6 oranında ilk kar hissesi olarak hissedarlara;

c) Yukarıki yüzde tutarının düşülmesinden sonra kalan miktarın en çok % 5 i, iki aylık maaş tutarını geçmemek üzere Banka mensuplarına ve % 10 u ihtiyat akçesine;³⁴

d) Hisse senetlerinin nominal değerleri üzerinden Genel Kurul kararıyla en çok % 6 nispetinde ikinci kar hissesi olarak hissedarlara.

Bu dağıtımdan sonra kalan bakiye Hazineye verilir.

(Ek fıkra: 17/7/2019-7186/5 md.) Son yıl kârından ayrılan ihtiyat akçesi hariç, birikmiş ihtiyat akçeleri her yıl kâra katılarak dağıtılabilir.

Değerleme farkları:³⁵

Madde 61 – (Değişik: 23/7/2010-6009/21 md.)

Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle Bankanın aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlemesi sonucu oluşan değerleme farkları ayrı bir hesapta izlenir.

³³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 151 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Başbakanlığa" ibaresi "Cumhurbaşkanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

³⁴ 17/7/2019 tarihli ve 7186 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle bu bentte yer alan "yüzdelere" ibaresi "yüzde" şeklinde değiştirilmiş, "fevkalade" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

³⁵ 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle bu madde başlığı "Yeniden değerlendirme farkları:" iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle Bankanın aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlemeye tabi tutulması sonucu Banka lehine oluşan gerçekleşmemiş değerleme farkları, değerlemenin yapıldığı dönem kazancına dahil edilmez ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınmaz. Banka aleyhine oluşan gerçekleşmemiş değerleme farkları ise değerlemenin yapıldığı dönem kazancından düşülmez ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmaz.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 280 inci maddesi hükmü bu madde kapsamında yapılacak değerlemede uygulanmaz.

Tasfiye:

Madde 62 – Bankanın tasfiyeye girmesi halinde uygulanacak tasfiye esasları, bir kanunla tespit edilir. Tasfiye neticesinde hasıl olan net varlıktan evvela hisse senetleri bedeli ödenir. Hisse senetleri başabaş ödendikten sonra kalan miktarın % 80 i Hükümete, % 20 si hissedarlara tevzi olunur.

BÖLÜM – II

Banka Bülteni

Madde 63 – Banka, her hafta sonu itibariyle hesap durumunu kısaca gösteren bir bülten yayınlıyarak, Resmi Gazete ile de ilan eder.

Bu bültende bir taraftan kasa mevcudu, altın mevcudu, döviz vaziyeti, dahilde ödenecek senetler toplamı, yabancı memleketlerdeki mevduatı, alacaklı olduğu diğer kıymetleri; diğer taraftan sermayesi, yedek akçeleri, tedavülde bulunan banknotların miktarı, Banka nezdindeki mevduatı ve borçlu olduğu diğer kıymetleri ile ayrıca, Bankanın kendi işlemleriyle ilgili yürürlükteki reeskont, iskonto ve faiz hadleri de gösterilir.

Bu bülten, gerekli görülecek müesseselere ve yabancı merkez bankalarına gönderilir.

BÖLÜM – III

Muaflık, İstisna ve Çeşitli Hükümler

Vergi, resim ve harçtan muaflık:

Madde 64 – Bankanın sermayesi, ihtiyaç akçesi, (A) sınıfı hisselerine isabet eden kar ile ithal edeceği külçe veya meskük altınlar; Banknot Matbaası ve tesisatı için yapılacak ithalat, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Banka, Banka işlemlerine mütaallik bütün kağıtlar, ilanlar ve saire dolayısıyla kendisi tarafından ödenmesi gereken Damga Vergisi ile her türlü resim ve harçtan muaftır.³⁶

³⁶ 6/5/1986 tarihli ve 3283 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile İthalde alınan her türlü vergi, resim ve harç muafiyeti hükümleri, yürürlükten kaldırılmıştır.

Değer nakillerinde uygulanacak tarife:

Madde 65 – Bankaya ait her türlü meskük ve külçe altın ve Türk Lirası banknotlarla tahviller ve bonolar ve yabancı efektif dövizlerin Türk Havayolları A. O., Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi ve Denizcilik Bankası T.A.O. ve D.B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş. vasıtaları ile nakillerinde ağırlık üzerinden navlun tarifesi uygulanır.

Banka defter ve kayıtlarının mahiyeti:

Madde 66 – Bankanın her türlü evrak, kayıt, defter ve senetleriyle bunlara dayanan hesap özetleri resmi belge sayılır.

Borçlunun ikametgahı:

Madde 67 – Banka ile işlem yapılması sırasında borçlu veya kefillerinin gösterdikleri adres, kanuni ikametgah sayılır. Sonradan vukubulan değişiklikler, mahkeme ve icra yetkisini değiştirmez.

Ceza hükümleri:³⁷³⁸**Madde 68 – (Değişik: 23/1/2008-5728/341 md.)**

I- Bu Kanunun;

a) 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında ve açık piyasa işlemleri ile ilgili 52 nci maddesinde verilen yetkiler çerçevesinde Banka tarafından yapılan düzenlemelere uymayan; 40 ıncı maddesinin (II) numaralı fıkrası uyarınca zorunlu karşılık ve umumi disponibilite için tespit edilen oranları süresi içinde tesis etmeyen veya eksik tesis eden bankaların ve diğer malî kurum ve kuruluşların görevli ve ilgilileri hakkında ikiyüz günden dörtyüz güne kadar adli para cezasına,

b) 43 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen bilgi ve belgeleri vermeyen veya gerçeğe aykırı bilgi ve belge veren ya da 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen denetimin yapılmasını engelleyen bankaların ve diğer malî kurum ve kuruluşların görevli ve ilgilileri hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve dörtyüz günden sekizyüz güne kadar adli para cezasına,³⁹

hükmolunur.

Bu fıkra da tanımlanan suçlar dolayısıyla soruşturma ve kovuşturma yapılması, Bankanın başvurusu üzerine ya da görüşü alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu durumda Bankacılık Kanununun 162 nci maddesi hükümleri uygulanır.

³⁷ 25/4/2001 tarihli ve 4651 sayılı Kanunla bu madde başlığı; “Ceza müeyyideleri” iken, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

³⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 151 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “Başbakanın” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

³⁹ 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 161 inci maddesi ile bu bentte yer alan “43 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 44 üncü maddesinde belirtilen bilgi ve belgeleri vermeyen veya gerçeğe aykırı bilgi ve belge veren” ibaresi “43 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen bilgi ve belgeleri vermeyen veya gerçeğe aykırı bilgi ve belge veren” şeklinde değiştirilmiştir.

II- a) Bu Kanunun 35 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden Banka mensupları için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yüz günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur.

Sırları kendileri veya başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklayan Banka mensupları hakkında, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

b) Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler.

Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi hâlinde mahkemece re'sen ödettirilmesine hükmolunur.

Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

Zimmet suçunun konusunu oluşturan para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.

Bu fıkarda tanımlanan suçlar ve Kanunda belirtilen görevlerin yerine getirilmesi sırasındaki fiilleri dolayısıyla Banka personeli hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılması Banka Meclisinin; atama ve seçim suretiyle görev yapan diğer mensuplar hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılması ise Cumhurbaşkanının Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunmasına bağlıdır.

III- a) Bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olan ya da bu yolda asılsız haber yayanlar ve yayınlayanlar için bir yıldan iki yıla kadar hapis ve yüz günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur.

b) Bu Kanunun 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasındaki bilgi ve belgeleri belirlenen usul ve esaslar içerisinde doğru olarak vermeyen gerçek kişiler ve tüzel kişilerin sorumluları hakkında otuz günden altmış güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Bu fıkarda tanımlanan suçlar dolayısıyla soruşturma ve kovuşturma yapılması, Başkanlığın Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunmasına bağlıdır.

IV- **(Ek: 28/11/2017-7061/34 md.)** Bu Kanunun 44 üncü maddesi uyarınca Bankaca istenilen bilgi ve belgeleri vermeyen, gerçeğe aykırı veren veya belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak veren gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevli ve ilgilileri hakkında bin günden iki bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Ek Madde 1 – (6/12/1984 tarih 3098 sayılı Kanunla eklenen numarasız ek madde olup, teselsül için numaralandırılmıştır.) 14/1/1970 tarih ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununda adı geçen; “Maliye Bakanı” ve “Maliye Bakanlığı” ifadeleri, “Başbakan” ve “Başbakanlık” olarak değiştirilmiştir.

Geçici Madde 1 – Banka Müdürler Kurulu, bu kanunun yürürlüğe girdiği günden itibaren Banka Meclisine inkılabeder; üyelerin görevleri müddetlerinin sonuna kadar devam eder. Müdürler Kurulunun personel temsilcisi üyesinin bu görevi bu kanunun yürürlüğe girdiği gün sona erer.

Geçici Madde 2 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği günden itibaren, Banka Genel Müdürü Başkan (Guvernör) ve Banka Genel Müdür Muavinleri Başkan (Guvernör) yardımcıları unvanını alırlar ve görevleri müddetlerinin sonuna kadar devam eder.

Geçici Madde 3 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği gün murakıp olanların görevleri, Banka Denetleme Kurulu üyesi olarak, sürelerinin sonuna kadar devam eder.

Geçici Madde 4 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği gün Bankada görevli olan diğer şahısların görevleri devam eder.

Geçici Madde 5 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği gün Banka portföyünde mevcut Hazine bonoları Başbakanlık ile Banka arasında ve T. Emlak Kredi Bankasına verilmiş olan Hazine kefaletini haiz tahvil mukabili avans hesabı, Başbakanlık, Banka ve ilgili müessese arasında tespit edilecek esas ve şartlar dairesinde tasfiye edilir.

Geçici Madde 6 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği gün 1715 sayılı Kanun gereğince tedavüle çıkarılmış bulunan banknotlar, yeni bir emisyonla tebdil edilinceye kadar bu kanun hükümlerine tabi olarak tedavülde kalır.

Geçici Madde 7 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Banka Kredilerini Tanzim Komitesince ittihaz edilmiş bilcümle kararlar, Bankaca hilafına karar alınmadıkça, hüküm ifade etmekte devam eder.

Geçici Madde 8 – Bu kanunun 5 inci maddesiyle 15 milyon liradan 25 milyon liraya çıkarılmış bulunan sermayenin artırılan 10 milyon lirasına tekabül eden hisse senetlerinin tamamı (A) grubuna tahsis edilir.

Söz konusu 10 milyon liralık hisse senetlerine tekabül eden meblağ, Banka nezdinde mevcut provizyonlardan, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak ilk Genel Kurul toplantısına kadar defaten karşılanır.

Geçici Madde 9 – (Ek: 21/4/1994 - 3985/5 md.)

50 nci maddede belirtilen avans hesabında 1994 ve önceki dönemlere ilişkin olarak biriken tutar ile 1995-1998 döneminde kullanılacak tutarlar, Başbakanlık ve Banka arasında belirlenecek esaslara göre tasfiye edilir.

Geçici Madde 10 -(Ek: 13/2/2011-6111/162 md.)

25/8/2009-28/8/2009 tarihleri arasında yapılan sözlü sınav- mülakat sonucuna göre, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına atanan uzman yardımcılardan, kendi talepleri dışında ilişği kesilenlerin sınav sonucuna ilişkin hakları saklıdır. Bu adayların eğitimleri ve stajları kaldığı yerden devam eder. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on iş günü içerisinde, bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere Kuruma başvurulması gereklidir.

Geçici Madde 11 - (Ek: 3/4/2013-6456/21 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Denetleme Kurulu üyeleri, görev sürelerinin bitimine kadar görevlerini ifaya devam ederler.

Geçici Madde 12 – (Ek:17/7/2019-7186/6 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar ayrılmış bulunan ihtiyat akçelerinin tamamı, birikmiş fevkalade ihtiyat akçelerinin ise son yılın kârından ayrılan kısmı hariç tamamı Genel Kurul kararı aranmaksızın Hazineye verilir.

Yürürlükten kaldırılan kanunlar:

Madde 69 – 2/6/1929 tarih ve 1514 sayılı Evrakı Nakdiyenin İhtiyatları ile Değiştirilmesi hakkındaki Kanun ve 11/6/1930 tarihli 1715 sayılı T.C. Merkez Bankası Kanunu ile bu kanunu değiştiren veya buna eklenen 12/2/1937 tarihli, 3133 sayılı, 12/6/1943 tarihli, 4431 sayılı, 4/2/1948 tarihli, 5167 sayılı, 8/7/1948 tarihli, 5256 sayılı, 2/5/1949 tarihli, 5377 sayılı, 27/4/1955 tarihli, 6544 sayılı, 18/5/1955 tarihli, 6571 sayılı, 25/6/1956 tarihli, 6758 sayılı, 24/2/1961 tarihli, 260 sayılı, 3/1/1963 tarihli, 142 sayılı, 21/4/1965 tarihli, 583 sayılı kanunlar ile 7129 sayılı Bankalar Kanununun 33 üncü ve 47 nci maddeleri, 2279 sayılı Ödünç Para Verme Kanununun 302 sayılı Kanunla değişik 9 uncu maddesinin 2 nci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

(Ek: 13/2/2011-6111/162 md.) 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin (c) bendi hükmü Banka hakkında tatbik olunmaz.

(12 Mayıs 1964 tarihli ve 468 sayılı Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(12 Mayıs 1964 tarihli ve 468 sayılı Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Yürürlükteki kanunların işbu kanuna uymıyan hükümleri Banka hakkında uygulanmaz.

Yürürlük:

Madde 70 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 71 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

**14/1/1970 TARİHLİ VE 1211 SAYILI ANA KANUNA
İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER**

1) 25/4/2001 tarihli ve 4651 sayılı Kanunun hükümleridir:

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun 5 inci maddesi ile değiştirilen 1211 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan görev sürelerine ilişkin hüküm, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan (Guvernör) Yardımcıları hakkında uygulanmaz.

Geçici Madde 2 – Bu Kanunun 16 ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılan 1211 sayılı Kanunun 50 nci maddesinde belirtilen avans hesabında biriken tutar, Hazine Müsteşarlığı ve Banka arasında belirlenecek esaslara göre, 51 inci maddesi uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarına verilen krediler, verildikleri şartlarla geri ödenmek üzere tasfiye edilir.

Banka, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak altı ay süre ile, Hazinenin ihraç ettiği borçlanma araçlarını birincil piyasadan da satın alabilir.

2) 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanunun hükmüdür:

Geçici Madde 2- 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun bu Kanunla değişik 61 inci maddesi hükmü, Bankanın aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle 5/5/2001 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar değerlemeye tabi tutulması sonucu Banka lehine ve aleyhine oluşan gerçekleşmemiş değerleme farkları için de uygulanır.

**1211 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	1211 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
1264	38	6/6/1970
KHK/92	68	25/4/1985
	4, 22, 39, 40, 43, 47, 52, Geçici Madde 1	6/10/1983
3098	9	25/4/1985
	6 ncı maddenin 3 üncü fıkrası	1/1/1987
	Diğer maddeler	15/12/1984
KHK/70	Onüçüncü bölümü	25/4/1985
	Diğer maddeleri	22/7/1983
3182	–	2/5/1985
3291	4, 41, 48, 52, 68	3/6/1986
KHK/281	25, 29	1/7/1987
KHK/311	34	29/2/1988
KHK/422	25	20/4/1990
3670	25	28/10/1990
3985	1, 2	25/4/1994
	Diğer maddeler	1/1/1995
KHK/562	7	15/8/1995
	14, Geçici Madde 1	1/1/1996
	Diğer maddeler	25/7/1995
4389	4, 22, 43, 44	23/6/1999
4651	4, 13, 22, 22/A, 29, 36, 40, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 61, 68	5/5/2001
5411	40, 44	1/11/2005
5728	68	8/2/2008
6009	61 ve İşlenemeyen hüküm	1/8/2010

**1211 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	1211 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6111	22, 41, 44, 68, Geçici Madde 10	25/2/2011
	69	1/1/2012
6327	29	29/6/2012
6456	18, 34, Geçici Madde 11	18/4/2013
	23	1/5/2013
6493	4 ve 22	27/6/2013
6495	45	2/8/2013
6745	45	7/9/2016
6770	22/A	27/1/2017
7061	44, 68	5/12/2017
KHK/703	2, 3, 4, 5, 16, 19, 22/A, 24, 25,26, 27, 29, 33, 37, 41, 42, 43, 58, 68	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7186	4, 40, 60, Geçici Madde 12	19/7/2019
7351	40	22/1/2022
Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.:2018/117; K.:2023/212 sayılı Kararı	25, 29	4/6/2024